

تمجید ثامن الحجج (ع) از محدثی والامقام / امام رضا (ع) چه کسی را با سلمان و لقمان مقایسه کرده‌اند

«ابو حمزه ثمالی» اگر چه حضرت رضا (ع) را درک نکرد و طبعاً راوی حدیثی از آن حضرت نیست، اما به اعتبار موقعیتی که در عالم تشیع داشته، مورد مدح و تمجید ایشان قرار گرفته و از سوی امام رضا (ع) با سلمان فارسی و لقمان حکیم مقایسه شده است.

«ابو حمزه ثمالی» اگر چه حضرت رضا (ع) را درک نکرد و طبعاً راوی حدیثی از آن حضرت نیست، اما به اعتبار موقعیتی که در عالم تشیع داشته، مورد مدح و تمجید ایشان قرار گرفته و از سوی امام رضا (ع) با سلمان فارسی و لقمان حکیم مقایسه شده است.

به گزارش خبرگزاری مهر، با پایان یافتن شب‌های نورانی قدر، ماه مبارک رمضان نیز به پایان نزدیک می‌شود و فرصت اندکی برای نجوای «إلهي لا تُؤدِّبني بِعُقُوبَتِكَ وَ لا تَمَكِّرْ بي في حِيلَتِكَ...» باقی مانده است. دعایی که در مشهورترین کتاب ادعیه شیخ طوسی یعنی «مصباح المتعبد» آمده و نقل شده است امام زین‌العابدین (ع) در ماه رمضان پس از اقامه نماز شب و هنگام فرا رسیدن، این دعا را قرائت می‌کردند. این دعا به روایت شیخ ابومحمد هارون بن موسی تلعبری به اسنادش از حسن بن محبوب زراد از «ابو حمزه ثمالی» از امام سجاد (ع) باقی است.

اما ابو حمزه ثمالی کیست؟

در جلد نخست دانشنامه امام رضا (ع) آمده است: ابو حمزه ثابت بن ابی صفیه (دینار)، از شخصیت‌های برجسته و مورد احترام شیعه، به حکم انتسابش به تیره ثماله یا اسکان در منطقه ثماله، به لقب «ثمالی» معروف شده و مورد مدح امام رضا (ع) قرار گرفته است. برابر قول مشهور، وی از اصحاب و روایات چهار تن از معصومان، امام سجاد، امام باقر، امام صادق و امام کاظم (ع) بود. او امام حضرت رضا (ع) را درک نکرد و طبعاً راوی حدیثی از آن حضرت نیست، اما به اعتبار موقعیتی که در عالم تشیع داشته، مورد مدح و تمجید آن حضرت قرار گرفته و این ستایش در بسیاری از کتب رجال شیعه انعکاس یافته است.

امام رضا (ع) درباره او فرموده‌اند: ابو حمزه در زمان خویش مثل سلمان یا لقمان در زمان خود بود، بدان سبب که به چهار تن از ما، یعنی علی بن حسین، محمد بن علی، جعفر بن محمد و در برهه‌ای موسی بن جعفر خدمت کرده و با چهار تن از ما رفت و آمد داشته است.

نقل ۱۰۷ حدیث توسط ابو حمزه ثمالی

اندکی تأمل درباره دو شخصیت پیش گفته که ابو حمزه به آنان تشبیه شده، عظمت وی را بیش از پیش آشکار می‌سازد. پیامبر (ص) «سلمان» را به اعتبار جلالت و والایی‌اش از اهل بیت خود دانسته بود و لقمان نیز به حکمت و دانایی شهره تاریخ است، به گونه‌ای که نبی مکرم اسلام (ص) خود را بدو تشبیه می‌کند. بنابراین، سخن امام نشان از کمال و حکمت ابو حمزه دارد. به‌رغم این مکانت و بزرگی ابو حمزه، از زندگی‌نامه وی اطلاع چندانی در دست نیست و منابع تاریخی و حدیثی از زندگی، و ولادت، رشد، خاندان و نیز فعالیت‌های مذهبی و اجتماعی‌اش سخن در خوری ارائه نمی‌کنند. البته آورده‌اند وی کوفی، از موالی مهلب، ازدی و از راویان بزرگ است که در سلسله ۱۰۷ حدیث قرار دارد. یعقوبی نیز او را از فقهای عهد ابوالعباس سفاح (خلافت ۱۳۲-۱۳۶ق) معرفی می‌کند.

اعتبار ابو حمزه نزد اهل تسنن

با اینکه اهل سنت کمتر از روایان شیعی نقل روایت می‌کنند، به ویژه آنگاه که مورد توجه خاص این مذهب باشد، ابو حمزه از کسانی است روایاتش به فراوانی مورد توجه آنان قرار دارد، چنانکه ابن‌عساکر در جاهای مختلف و ابن‌کثیر در موارد بسیار با اخبار و روایاتش استناد جسته‌اند و ابوالفرج اصفهانی نیز در الأغانی روایات فراوانی از او دارد. در میان رجالون شیعه نیز ابو حمزه مورد ستایش و تعدیل واقع شده است و نجاشی او را از افراد ثقه می‌داند.

در بیان مقام وی، حتی کرامتی برایش ذکر کرده و گفته‌اند که او دعای آموخته از امام سجاد (ع) را بر دست شکسته فرزندش خواند که به یکباره خوب شد، به گونه‌ای که یحیی بن عبدالله شکسته‌بند نتوانست تشخیص دهد کدام دست او شکسته بود. (بحار الانوار، ج ۹۲، ص ۲۳۰)